

Met zijn allen aan de lijmstok

Theater Teater enceneert werk van De Graef

Op vraag van Theater Teater schreef Peter De Graef een tekst op basis van het werk van Franz Kafka. Een paar knipogen naar het origineel zitten er nog wel in, in *Een gemeenschap van schurken*. Het personage Jozef K. wordt per "departementale reprimande" zesommeerd om zich te melden. De feiten die hem ten laste gelegd worden zijn absurd: de goede man moet zich verantwoorden voor een parkeerover-treding, hoewel hij niet eens een wagen heeft en in het jaar van de overtreding nog niet geboren was. De reprimande brengt hem naar een wachtlokaal, een soort valkuil waar nog vier andere personages ingetuind zijn. Een van hen verandert, als was hij Gregor Samsa in persoon, op een gegeven moment van man in vrouw.

Met deze elementen houden de feitelijke verwijzingen naar de fiktionele wereld van Kafka op. Verder creëert Theater Teater in *Een gemeenschap van schurken* een sfeertje dat door-gaans als Kafkaïens omschreven wordt. Dat wil zeggen, somber, *unheimlich*, onbehaaglijk, met personages die door een onzichtbaar hand gestuurd worden en platgewaist raken in een overgebureaucratiseerde malle-molen. Die keuze om een atmosfeer op te bouwen is verwant aan wat Steven Soderbergh indertijd deed in zijn film *Kafka*.

Die regisseerde evenmin Kafka-teksten, maar maakte met eigen materiaal - onder andere zwart-wit beelden en een hallucante belichting - een film die volledig recht deed aan de geest van Kafka's gevoelswereld. Theater Teater neemt meer afstand van zijn inspiratiebron. Peter De Graef bedt zijn tekst wel in in een Kafka-tekst, maar vertelt in zijn sterk persoonlijke stijl een eigentijds verhaal. Dat is doordrenkt met zinledige dialogen, krankzinnige anekdotes en onverklaarbare maar keiharde agressie.

Het stuk verhevigt overigens in de richting van het gruwelijke. Want plots komen de personages en de kijkers tot het besef dat de wachtzaal geen lokaal is waar je vrij in- en uitloopt. Het is een moordkuil waarvan de deuren op slot gaan, het is een lijmstok waar niemand nog af geraakt. Er speelt zich een dagelijks ritueel af, waarbij telkens één van de aanwezigen wordt omgebracht.

Overlaat

Het bühnebeeld dat Marc Cnops ontwierp is sober en schraal. Aan de twee zijkanen bracht hij een egaal witte bekleding aan. Daarvoor staat telkens een rij stoelen, waarop de wachtenden

Wim Willaert en Lukas Smolders: samen in de val gelopen.

(Foto Marc Peeters)

plaatsnemen. De spanning in het lokaal is te snijden. Er hangt een beklemmende stilte, er is een wederzijdse rivaliteit tussen de kandidaat-sollicitanten en daar bovenop is er de angst die het personage Rowlands (Wim Willaert) inboezemt. Dat is een gemillimeterde onverlaat met bakkebaarden, die de anderen domineert en hen zonder aankondiging of redenen een pand-oering geeft. Een Pervere (Herwig Ilegems) bloedt het vaakst, maar eens hij getransformeerd is tot hooghakkige del mag hij/zij zich beschouwen als protégé(e). Het meisje Iljasjin (Ann Pira) doet er doorgaans het zwijgen toe. Dolfje (Lukas Smolders) komt weleens aardig uit de hoek. Jozef K. (Patrick Vandersande) is een onuitstaanbaar net heerschap dat aan het eind van het stuk omgebracht wordt.

Absurd

Ook in *Hwn*, de vorige tekst van Peter De Graef, was de grillige fantasie van de schrijver het handelsmerk. De absurde anekdotes die de personages vertellen waren een schreeuw om aandacht en een poging om zich te laten gelden. In *Een gemeenschap van schurken* gaat De Graef nog een eind verder. Bijna alle replieken zijn absurd, zodat er nauwelijks een referentiekader of houvast is. Niet zel-

den komen de vondsten gezocht grappig over, zijn ze gratis en maken ze amper duidelijk uit welk onderliggend gevoel ze opwellen. In zijn regie ging Jappe Claes uit van een licht afstandelijke speelstijl, waardoor het overkomt alsof de personages hun knettergekke tekst ernstig nemen. Daardoor komt het geheel vrij mat en kleurloos over. Zelf miste ik een stevige scheut spel en uitvergroete tekens. Die zouden op zijn minst de ernst wat kunnen relativeren en wat variatie aanbren-gen.

Geert Sels

Theater Teater speelt *Een gemeenschap van schurken* tot 31/3 (20.30 uur), van woensdag tot zondag in Theater Teater, Begijnenvstraat 19, 2800 Mechelen. Info: 015-20.37.80.

Nadien toernee: 1/4 in CC Lommel, 18/4 in Schouwburg Brugge, 21/4 in CC Heusden-Zolder, 22/4 in CC Hamme, 24/4 in CC Hasselt, 25/4 in Schouwburg Sint-Niklaas, 26/4 in Schouwburg Leuven, 27/4 in CC Hasselt, 28/4 in CC Strombeek-Bever, 29/4 in Schouwburg Ieper, 4/5 in Westrand (Dilbeek), 5/5 in Gildhof (Tielt), 6/5 in CC Eeklo, van 9 tot 11/5 in Voeruit (Gent), 12/5 in CC Berchem, 13/5 in De Warande (Turnhout).